Y Grŵp Trawsbleidiol ar Bobl Hŷn a Heneiddio

Dydd Mawrth 7 Mehefin 2022, 12.15 - 13.00pm

Cyfarfod ar-lein

Cofnodion y cyfarfod

Yn bresennol

Mike Hedges AS (Cadeirydd)	Andrea Cooper, Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru;
Jane Hutt AS, y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol	Ceri Cryer, Age Cymru
Jack Sargeant AS	Dr Bernadette Fuge, Llywydd Age Cymru
Ryland Doyle, swyddfa Mike Hedges AS	Heather Ferguson, Age Cymru
Ioan Bellin, swyddfa Rhys Ab Owen AS	Steve Milsom, Cynghrair Pobl Hŷn Cymru
Alex Hughes-Howells, swyddfa Dr Altaf Hussain	Michael Phillips, Age Cymru
Paul Webb, Llywodraeth Cymru	

Ymddiheuriadau

Peredur Owen Griffiths AS	Charles Carter, Ymddiriedolwr Age Cymru
Rachel Dawson, Age Cymru	

Mae Lynda Wallis, a fu'n aelod hirsefydlog o'r Grŵp Trawsbleidiol, wedi rhoi'r gorau i gynrychioli Senedd Pobl Hŷn Cymru.

Croesawodd Mike Hedges AS bawb i'r cyfarfod.

Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol

Yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon

Cymeradwywyd Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon y Grŵp Trawsbleidiol ar Bobl Hŷn a Heneiddio (2021-22).

Ethol Cadeirydd y Grŵp Trawsbleidiol ar Bobl Hŷn a Heneiddio

Etholwyd Mike Hedges AS yn Gadeirydd y Grŵp Trawsbleidiol ar Bobl Hŷn a Heneiddio, a enwebwyd gan Jack Sargeant AS.

Enwebu Ysgrifenyddiaeth y Grŵp Trawsbleidiol ar Bobl Hŷn a Heneiddio Cytunodd Ceri Cryer o Age Cymru i ddarparu'r Ysgrifenyddiaeth ar gyfer y Grŵp Trawsbleidiol ar Bobl Hŷn a Heneiddio.

Y Grŵp Trawsbleidiol ar Bobl Hŷn a Heneiddio

Cofnodion y cyfarfod diwethaf

Cymeradwywyd y cofnodion ar gyfer y cyfarfod a gynhaliwyd ar 24 Ebrill 2022.

Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Trais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol - Y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol, Jane Hutt AS

Diolch am y cyfle i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i chi am ein Strategaeth Trais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol newydd ar gyfer 2022 i 2026.

Mae'n strategaeth uchelgeisiol, sy'n adeiladu ar ymyriadau llwyddiannus rydym am barhau â hwy ond sydd hefyd yn diffinio blaenoriaethau a dulliau newydd o ehangu a chanolbwyntio ar sut rydym yn mynd i'r afael â thrais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol fel system gyfan.

Mae'n strategaeth sy'n cynnwys ymrwymiad i fynd i'r afael â ffactorau sy'n achosi'r broblem yn ogystal ag effeithiau, a fydd yn dibynnu ar gydweithio a gweithio mewn ffordd ataliol i fynd i'r afael â'r ffactorau craidd sy'n ei hachosi.

Mae'r strategaeth hon yn seiliedig ar bartneriaeth gryfach. Mae cryn dipyn o ymrwymiad rhwng partneriaid allweddol, yn statudol, yn y sector arbenigol a chyda goroeswyr. Fodd bynnag, gellir cryfhau'r strwythurau arweinyddiaeth a llywodraethu ymhellach i sicrhau bod camau gweithredu'n cael eu cydgysylltu a'u cyfarwyddo fel ein bod gyda'n gilydd yn cynnig mwy na chyfanswm ein rhannau.

Mae hefyd yn strategaeth ar gyfer y gymdeithas ehangach i wneud newidiadau i normau, ymddygiadau a diwylliannau. Nid wyf am dynnu oddi ar y gwaith rhagorol sydd wedi'i wneud i gefnogi goroeswyr, ond mae angen inni gyflawni mwy wrth fynd i'r afael â drwgweithredwyr.

Rhan allweddol o'r dull Glasbrint newydd ar gyfer rhoi'r strategaeth ar waith yw'r Bwrdd Partneriaeth Cenedlaethol sy'n dod â phartneriaid ynghyd sy'n gweithio ym meysydd datganoledig a'r rhai nad ydynt yn gweithio ym meysydd datganoledig, gan gynnwys y Comisiynydd Pobl Hŷn. Rwy'n cyd-gadeirio'r bwrdd hwn gyda'r Dafydd Llywelyn, y Prif Gomisiynydd Heddlu a Throseddu ar y mater hwn ar gyfer y pedwar heddlu yng Nghymru. Bydd y Bwrdd yn sicrhau bod lleisiau grŵp amrywiol o oroeswyr yn cael eu clywed er mwyn cyd-gynhyrchu ein datrysiadau a monitro ein cynnydd.

Bydd gwaith ar gyflawni'r Strategaeth yn cael ei alinio ag ymrwymiadau ein Rhaglen Lywodraethu a bydd yn strategaeth i bawb yng Nghymru y mae trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol wedi effeithio ar eu bywydau – beth bynnag fo'u hoedran. Rydym wedi gwrando ar yr adborth hynod werthfawr o'n hymgynghoriad ar Strategaeth ddrafft ac wedi cydnabod y pryderon am bobl hŷn sy'n wynebu trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol.

Mewn ymateb i'r adborth hwn ac yn dilyn trafodaeth bellach yn y Bwrdd Partneriaeth Cenedlaethol ar 23 Mai, rydym wedi cytuno i gael ffrwd waith benodol a fydd yn canolbwyntio'n benodol ar anghenion pobl hŷn mewn perthynas â'r materion hyn.

Yn ogystal â'r ffrwd waith ar gyfer pobl hŷn, bydd gennym ffrydiau gwaith ar gyfer aflonyddu ar y stryd a diogelwch mewn mannau cyhoeddus; aflonyddu yn y gweithle; mynd i'r afael â chyflawni trais; comisiynu cynaliadwy; ac

anghenion plant a phobl ifanc. Y ffrydiau gwaith fydd yn gyfrifol am ddatblygu cynlluniau gwaith manwl ar gyfer gweithredu'r Strategaeth.

Bydd lleisiau goroeswyr o wahanol gymunedau a chefndiroedd yn hollbwysig ac yn rhan annatod o ddatblygu ein strategaeth mewn ffordd a all weithio yn y byd go iawn. Bydd gwrando ar y lleisiau amrywiol hynny hefyd yn ein helpu i ddod o hyd i atebion sy'n adeiladu ar gryfderau goroeswyr.

Mae hon yn strategaeth drawslywodraethol gydag ymgysylltu a chefnogaeth gan gydweithwyr gweinidogol ym meysydd addysg, iechyd, tai, llywodraeth leol, a'r economi.

Mae angen i ni weithio gyda'n gilydd er lles y rhai sy'n agored i drais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol.

Rwy'n credu'n gryf bod gan y Strategaeth hon y posibilrwydd o fod yn gam pwysig ymlaen yn ein huchelgais i roi terfyn ar drais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol a sicrhau mai Cymru yw'r lle mwyaf diogel i fenywod a merched fyw ynddo, lle mae gan bob un yr hawl i 'fyw heb ofn'.

<u>Cwestiynau a thrafodaeth</u>

Steve Milsom – Yn galonogol gweld i ba raddau rydych wedi ystyried pobl hŷn yn y gwaith hwn – gan weithio gyda Chynghrair Pobl Hŷn Cymru a'r Comisiynydd Pobl Hŷn – mor falch eu bod ar y tasglu. Mae'r Comisiynydd Pobl Hŷn eisoes wedi gwneud rhywfaint o ymchwil ar drais yn erbyn dynion hŷn.

Gweinidog - Rydych yn gwneud pwyntiau pwysig. Cefais gyfarfodydd rheolaidd â'r Comisiynydd Pobl Hŷn, yn enwedig ar gam-drin domestig. Mae cydnabyddiaeth gynyddol o brofiadau dynion hŷn o gael eu cam-drin, ac mae'n bwysig inni ganolbwyntio arno o fewn y ffrwd waith gyffredinol ar gyfer pobl hŷn. Cafodd y pandemig gymaint o effaith ar berthnasoedd.

Heather Ferguson - Mae'r argyfwng costau byw yn cynyddu pwysau, sy'n gallu arwain at gam-drin domestig.

Gweinidog – Mae'r argyfwng costau byw yn cael effaith enfawr ar fywydau pobl hŷn – mae angen inni edrych drwy'r lens costau byw. Rwy'n annog pawb i hyrwyddo ymgyrch 'Hawliwch yr hyn sy'n ddyledus i chi' – mae credyd pensiwn wedi'i dan-hawlio'n fawr. Mae cymorth ar gael gan Lywodraeth Cymru – fel Cynllun Cymorth Tanwydd y Gaeaf. (Cadarnhaodd y Gweinidog yn ddiweddarach y bydd y cynllun yn cael ei ymestyn i'r rhai sy'n hawlio credyd pensiwn).

Andrea Cooper – Gwnaethom gyhoeddi ystadegau ar gam-drin dynion hŷn ym mis Gorffennaf.

Paul Webb – Mae angen i ni ganolbwyntio ar wrywdod gwenwynig fel problem i'r gymdeithas gyfan, a'r angen i newid diwylliant. Gall y gweithgor pobl hŷn ganolbwyntio ar ddynion sy'n ddioddefwyr hŷn. Gall y gweithgorau amrywiol dynnu at ei gilydd yn yr haf ac adrodd yn ôl ym mis Medi neu fis Hydref.

'Paid â Dechrau: Pobl hŷn yn trafod eu hawliau' – Heather Ferguson, Age Cymru (ar ran Rachel Dawson, Swyddog Prosiect Hawliau Dynol, Age Cymru).

Dangosodd Heather ffilm fer wedi'i hanimeiddio gan Age Cymru, a rhoi crynodeb o'r camau a gymerwyd yn ystod y prosiect chwe mis hwn, a ddarparwyd mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru. Gellir gweld y ffilm yn: Prosiect hawliau dynol ¦ Age Cymru (ageuk.org.uk)

Mike Hedges – mae rhai meddygfeydd yn dda iawn, ond mae'n anodd iawn cael mynediad at eraill.

Heather Ferguson – gan gyfeirio at y trydydd arolwg cenedlaethol o brofiadau pobl 50 oed neu'n hŷn yng Nghymru o bandemig COVID-19, a gynhaliwyd rhwng Chwefror ac Ebrill gan Age Cymru mewn partneriaeth â sefydliadau cenedlaethol pobl hŷn - mynediad at ofal iechyd a meddygon teulu oedd y mater y soniwyd amdano fwyaf. Mae pobl hŷn yn cael trafferth gyda'r strwythur, yn enwedig o ran mynediad digidol, systemau brysbennu dros y ffôn, a gofalwyr yn ceisio trefnu apwyntiadau ar gyfer y bobl maent yn gofalu amdanynt. Bydd yr arolwg yn cael ei gyhoeddi yr wythnos nesaf.

Steve Milsom – Dyma ddarn gwych o waith i godi ymwybyddiaeth o hawliau pobl hŷn. Rydw i hefyd yn ymwybodol bod Llywodraeth Cymru wedi comisiynu Prifysgol Abertawe i gynnal ymchwil ar hawliau dynol.

Camau gweithredu

Bydd Heather Ferguson yn cael ei gwahodd i gyfarfod o'r Grŵp yn y dyfodol i siarad am ganlyniadau'r trydydd arolwg cenedlaethol ynghylch COVID-19.

Unrhyw Fater Arall

Nododd Ceri fod gwybodaeth wedi'i hanfon at y Grŵp am brosiect HARP (Iechyd, Celfyddydau, Ymchwil, Pobl), sef prosiect ymchwil ac arloesi aml-bartner sydd wedi bod yn archwilio sut y gall y celfyddydau chwarae rhan flaenllaw wrth greu 'Cymru Iachach'. Ymhlith y partneriaid mae Cyngor Celfyddydau Cymru, Nesta, Y Lab ym Mhrifysgol Caerdydd, Conffederasiwn GIG Cymru a Rhwydwaith Iechyd a Llesiant Celfyddydau Cymru. Bydd y wybodaeth yn cael ei dosbarthu gyda'r Cofnodion.

Dyddiad y cyfarfod nesaf

Cynhelir cyfarfod nesaf y Grŵp Trawsbleidiol yn yr hydref; manylion pellach i ddilyn maes o law.

Diwedd y cyfarfod